

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri käskkirja „Riigisisese tegevustoetuse andmine AS-ile Eesti Varude Keskus 2026. aastal“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Käskkirja eelnõuga antakse AS-ile Eesti Varude Keskus (registrikood 11124171) Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala 2026. aasta eelarve vahenditest riigisisest tegevustoetust 328 301 eurot toidujulgeoleku tõstmiseks. Toetusega rahastatakse võtmetähtsusega toidutööstuste toimepidevuse lahenduste väljatöötamist ja rakendamist, vähendades selleks nende sõltuvust võrguelektrist, et laiaulatusliku elektrikatkestuse korral jätkuks toidu tootmine ning lükkuks edasi vajadus võtta kasutusele riigi tegevusvarusse kuuluv toiduvaru.

2. Käskkirja andmise vajadus ja eesmärk

Toidujulgeolek on riigi võime oma elanikke toita ka keerulistel aegadel. Üks osa sellest on toidu varustuskindlus kui riigi funktsioon tagada elanikkonna toiduga varustatus kriisis ulatuses, mis on vajalik esmavajaduse rahuldamiseks, nii tsiviilkriisi kui ka sõja ajal. Riigikogu 22. veebruari 2023. a otsusega heaks kiidetud „Eesti julgeolekupoliitika alused“ lähtub avarast julgeolekukäsitusest, mille osa on ühiskonna toimepidevus ja varustuskindlus. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põhimääruse § 5 kohaselt kuulub ministeeriumi valitsemisalasse toiduvarustuskindluse tagamise korraldamine ning § 6 kohaselt on ministeeriumi tegevuse üheks eesmärgiks tagada toiduvarustuskindlus.

Toidu varustuskindluse strateegia 2023+ käsitleb varustuskindlust nelja üksteist täiendava samba kaudu: toiduga isevarustatus, toimepidevad ettevõtted varustuskindluse ahelas, toimiv väliskaubandus ja varud. Strateegia nimetab varustuskindluse suurimaks nõrkuseks toidutööstuste tootmisprotsesside sõltuvust katkematust elektrivarustusest, mida suurtööstuste puhul saab kohalike generaatoritega vähendada vaid osaliselt, ning määrab riigi ülesandeks luua meetmed toidutootjate ja -töötajate toimepidevuse tõstmiseks, sealhulgas alternatiivse elektrivarustuse ja kütusevarude osas. Riigi tegevusvarusse kuuluv toiduvaru on strateegia kohaselt viimane abinõu, mis võetakse kasutusele alles siis, kui tarneahel on katkenud ja selles olevad kommertsvarud on ammendunud.

Vabariigi Valitsus kinnitas 2. aprilli 2026. a kabinetinõupidamisel regionaal- ja põllumajandusministri ettepaneku riigi toiduvaru sihttaseme kohta ning otsustas, et sihttase tagatakse koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga varude ja toimepidevuse lahenduste kombinatsioonina. Toimepidevuse tõstmine on seejuures võimaluse korral eelistatud teenuse lühiajaliseks tagamiseks ette ostetud varude ees, sest see hoiab kriisis käigus majanduse toimimise ja tarneahela enda.

Toidu tarneahela jaekaubanduse lüli toimepidevuse tagamiseks otsustas Vabariigi Valitsus 2024. aastal moodustada riigi tegevusvaru haldaja kaudu 110 elektrigeneraatori varu ja tagada selle kasutamine toidu ja esmatarbekaupade jaekaubanduse ettevõtetes (nn kriisipood); see võrgustik valmib 2026. aasta lõpuks. Järgmine katmata võimelünk on toidu töötlemise lülis: olulisemates väärtusahelates (teravili, liha, piim, köögivilid) tuleb tõsta võtmetähtsusega toidutööstuste võimet jätkata tootmist ka pikaajaliste elektrikatkestuste korral, et laiaulatusliku katkestuse ajal jätkuks kommertsvarude juurdetootmine vähemalt piiratud mahu. Ministeerium on 2026. aasta aprillis teinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile kui AS Eesti Varude Keskuse osaluse valitsejale ettepaneku seada selle võimelünga katmine äriühingule omaniku ootusena. AS Eesti Varude Keskus on väljendanud valmisolekut luua kriisipoodide võrgustikuga sarnaseid toimepidevuse lahendusi ka toidutööstuste tasemel; äriühingu strateegia aastateks 2025–2028 seab eesmärgiks liikuda varude kasvatamiselt varustuskindluse lahenduste loomise suunas, vedada eest toimepidevuse ja kaitsemeetmete rakendamist ning toetada kodumaise tootmisvõimekuse toimepidevust ja tarnekindlust.

Hädaolukorra seaduse § 18¹ lõike 1 kohaselt moodustab riigi tegevusvaru, haldab seda ja korraldab selle kasutusele võtmist riigi äriühing, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk on varu moodustamine ja haldamine; seda ülesannet täidab AS Eesti Varude Keskus. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on riigi tegevusvaru hädaolukorra lahendamiseks ning riigi varustuskindluse, riigi julgeoleku ja elanikkonna toimetuleku tagamiseks vajalikud tooted, mis on varu haldaja omandis või mille kasutamine on tagatud lepingutega. Elektrigeneraatorid ja nendega seotud tehnilised vahendid, mis moodustatakse toidutööstuste toimepidevuse tagamiseks, on sellised tooted; sama käsitust on Vabariigi Valitsus rakendanud kriisipoodide generaatorivaru puhul. AS Eesti Varude Keskuse osaluse valitseja on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; toidujulgeoleku (põhimääruse sõnastuses toiduvarustuskindluse) tagamise korraldamine ja rahastamine kuulub põhimääruse alusel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastutusalasse, mistõttu kaetakse toidutööstuste toimepidevuse lahenduste kulud ministeeriumi valitsemisala eelarvest.

Toetuse andmise eesmärk on tõsta toidujulgeolekut tarneahelas, maandades eelkõige võtmetähtsusega toidutööstuste elektrivarustuse riske, ja lükata seeläbi edasi vajadust võtta kasutusele riigi toiduvaru kui toidujulgeoleku viimane abinõu. Toetus katab 2026. ja 2027. aastal lahenduste väljatöötamise, seadmete tegevusvaruna moodustamise ettevalmistamise ning toetuse võimaluste piires ka seadmete soetamise kulud. Toetuse suurus ei võimalda võimelünka tervikuna katta; eelnõu eesmärk on käivitada tegevus ning luua alus järgmiste aastate rahastamisotsustele ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi omaniku ootustele.

3. Õiguslik alus

Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõike 1 punkti 8 kohaselt otsustab minister ministeeriumi valitsemisala eelarvevahendite kasutamise ning valvab eelarve täpse ja otstarbeka täitmise üle.

Riigieelarve seaduse § 53² lõike 1 kohaselt on ministril õigus anda valitsemisala vahendite arvelt riigisisest tegevustoetust seaduses sätestatud juhul või sama paragrahviga sätestatud juhul tegevusteks, mis sisalduvad valdkonna arengudokumentides. Mõlemad alternatiivid on täidetud. Esiteks sätestab hädaolukorra seaduse § 18¹ lõige 4, et riigi tegevusvaru moodustamise, haldamise ja kasutusele võtmise kulud kaetakse riigieelarve vahenditest või varu müügist saadud vahendite arvelt, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti; toidutööstuste toimepidevuse tagamiseks moodustatav seadmete varu on hädaolukorra seaduse § 18¹ lõike 2 tähenduses riigi tegevusvaru. Teiseks sisaldub toidutootjate ja -töötajate toimepidevuse tõstmine valdkonna arengudokumentides: toidu varustuskindluse strateegia 2023+ näeb riigi ülesannetena ette pöörata tähelepanu kriitiliste ettevõtete toimepidevuse toetamisele ning koos ettevõtjatega suurendada kriitiliste protsesside alternatiivse elektrivarustuse võimekust (riigi ülesanne 5 ning ettevõtete ülesanded 1 ja 3, vastutaja Regionaal- ja Põllumajandusministeerium). Vabariigi Valitsuse kinnitatud põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 seab sihiks tagada toidu kättesaadavus ka hädaolukorras, eriolukorras ja elutähtsate teenuste katkemise korral (ptk 1.2), nimetab toidu varustuskindlust riigi juhitavaks strateegiliseks riskiks (ptk 1.3) ning käsitleb puhta toidu ja joogi varustuskindluse tagamist hädaolukorras julgeolekualase mõjueesmärgina (ptk 5.2.5).

Käskkirja volitusnormid on Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõike 1 punkt 8 ja riigieelarve seaduse § 53² lõige 1; hädaolukorra seaduse § 18¹ lõige 4 ei ole iseseisev volitusnorm, vaid säte, millest tuleneb riigieelarve seaduse § 53² lõike 1 kohaldamise eeldus, ning riigieelarve seaduse § 53² lõige 2 ja § 55 lõige 1 on toetuse andmise sisulised eeldused, mida käsitletakse allpool.

Riigieelarve seaduse § 53² lõike 2 kohaselt võib riigisisese tegevustoetuse saajaks olla keskvalitsuse juriidiline isik ning toetust antakse saajale, lähtudes tema arengudokumentides määratud eesmärkidest ja põhikirjalistest ülesannetest. AS Eesti Varude Keskus on riigieelarve seaduse § 2 lõike 2 punkti 3 tähenduses keskvalitsuse juriidiline isik, riigi osalusega äriühinguna on ta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 549/2013 (ESA 2010) kohaselt määratletud keskvalitsuse üksusena (allsektor S.1311) ning kantud Statistikaameti avaldatavasse valitsussektori üksuste nimekirja (riigieelarve seaduse § 2 lõige 3).

AS Eesti Varude Keskuse põhikirja kohaselt kuuluvad tema tegevusalade hulka riigi tegevusvaru moodustamise ja haldamise ning kasutusele võtmise korraldamine. Keskuse strateegia aastateks 2025–2028 seab eesmärgiks varustuskindluse lahenduste loomise ja partnerite toimepidevuse toetamise. Toetuse andmine on seega kooskõlas keskuse arengudokumentides määratud eesmärkidega ja põhikirjaliste ülesannetega.

Riigieelarve seaduse § 55 lõike 1 kohaselt peab toetuse andja tagama, et toetuse saaja kohustub kasutama saadud toetust ainult toetuse andja määratud otstarbel ja tingimustel. Eelnõus ei panda neid kohustusi AS-ile Eesti Varude Keskus ühepoolset. Punkti 8 kohaselt tekib toetuse saamise õigus alles pärast seda, kui AS Eesti Varude Keskus on kirjalikult kinnitanud nõustumist eelnõu punktides 3–7 sätestatud eesmärgi, otstarbe ja tingimustega.

4. Eelnõu sisu ja punktide selgitused

Punktis 1 määratakse toetuse saaja, toetuse suurus, eelarveallikas ja toetuse üldine siht – toidujulgeoleku tõstmine.

Punkt 2 seob tegevustoetuse AS Eesti Varude Keskuse strateegias aastateks 2025–2028 määratud eesmärkide ja põhikirjaliste ülesannetega, nagu nõuab riigieelarve seaduse § 53² lõige 2.

Punktis 3 määratakse toetuse eesmärk: võtmetähtsusega toidutööstuste elektrivarustuse riskide maandamine olulisemates väärtusahelates, et laiaulatusliku ja pikaajalise elektrikatkestuse korral jätkuks toidu tootmine ja kommertsvarude juurdetootmine ning riigi toiduvaru kasutuselevõtu vajadus lükkuks edasi. Eesmärk on sõnastatud tulemusena, mille järgi hinnatakse toetuse kasutamise sihipärasust.

Punktis 4 määratakse toetuse otstarve ehk kulud, mida toetusest võib katta. Otstarve hõlmab tegevuse kogu ahelat: riskide kaardistamist ja lahenduste kava koostamist koostöös ettevõtjate ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga (punkt 4.1), seadmete riigi tegevusvaruna moodustamise ettevalmistamist ja toetuse piires soetamist (punkt 4.2), kütusega varustamise lahenduse ettevalmistamist (punkt 4.3) ning katsetamist, õppusi ja koordineerimist (punkt 4.4). Kulud on nimetatud näitlikult, et tegevustoetus ei muutuks üksikute projektikulude kinniseks loeteluks, kuid selle kasutamise siht oleks kontrollitav. Seadmete soetamisel on AS Eesti Varude Keskus hankija riigihangete seaduse tähenduses ja korraldab hanked riigihangete seaduses sätestatud korras.

Punkt 5 välistab toetuse kasutamise AS Eesti Varude Keskuse muu majandustegevuse ja teiste ministeeriumide vastutusalasse kuuluvate varuliikide rahastamiseks, samuti kriisipoodide võrgustiku loomise kuludeks, mille rahastamine on otsustatud eraldi. Eraldi topeletrahastamise keeldu eelnõu ei sätesta; toetuse sihipärasust kasutamist tagavad otstarbe piiritlemine, eraldi arvestus (punkt 7.1) ja aruandlus (punkt 7.5).

Punkt 6 määrab toetuse kasutamise perioodiks 1. jaanuari 2026 kuni 31. detsembri 2027. Toetus makstakse välja 2026. aastal ministeeriumi 2026. aasta eelarve vahenditest. Kaheaastane periood on põhjendatud, sest toimepidevuse lahenduste kavandamine koos ettevõtjatega, seadmete hankimine ja paigaldamine ei ole 2026. aasta lõpuni jäänud aja jooksul realistlikult lõpule viidav. Kuna käskkiri antakse eelarveaasta kestel, täpsustatakse, et toetusega võib katta ka enne käskkirja andmist, kuid alates 1. jaanuarist 2026 tekkinud otstarbele vastavaid kulusid.

Punkt 7 sätestab toetuse kasutamise tingimused. Eraldi arvestus (punkt 7.1) on vajalik, et eristada toetusega kaetud kulud keskuse muust tegevusest. Lahenduste kava kooskõlastamine ministeeriumiga (punkt 7.2) tagab, et toetuse arvelt loodav lahendus vastab ministeeriumi kui toidujulgeoleku eest vastutaja hinnangule võtmetähtsusega väärtusahelate ja ettevõtete kohta. Punkt 7.4 kohustab toetuse saajat andma tegevusvaru ja lahendused ettevõtjatele kasutusse läbipaistvalt, võrdset kohtlemist järgides ja riigiabi reeglitega kooskõlas ning esitama ministeeriumile enne tingimuste kinnitamist riigiabi hinnangu (vt seletuskirja 6. osa). Aruandluseks (punkt 7.5) esitab toetuse saaja lõpparuande 15. veebruariks 2028; aruandes näidatakse kulude kõrval ka tehtud tegevused ja saavutatud tulemused, sest toetuse sihipärasust

hinnatakse punktis 3 nimetatud eesmärgi järgi, samuti kasutamata jääk. Punktid 7.6 ja 7.7 tagavad ministeeriumile kontrolliks vajaliku teabe ja toetuse kasutamise takistustest teavitamise.

Punkt 7.8 sätestab kasutamata jäägi tagastamise kohustuse: 2027. aasta lõpu seisuga kasutamata toetus tagastatakse ministeeriumile 15. märtsiks 2028, s.o kuu aega pärast lõpparuande esitamist, mis annab aega jäägi suuruse täpsustamiseks. Riigieelarve seaduse § 55 lõige 3 ja § 55¹ reguleerivad sõnaselgelt projektipõhise toetuse jäägi tagastamist ja tagasinõudmist; tegevustoetuse puhul seadusest sellist kohustust ei tulene, mistõttu see sätestatakse toetuse tingimusena käesolevas üksikotsuses ja muutub toetuse saajale siduvaks tema kirjaliku nõustumisega.

Punkt 7.9 sätestab otstarbe või tingimuste rikkumise tagajärjed: käskkirja toetuse andmise osas kehtetuks tunnistamisel lähtutakse haldusmenetluse seaduse §-dest 66 ja § 67 lõike 2 punktides 1,3, ja 4 ning lõikest 3, toetuse tagasinõudmisel aga toetuse tagasinõudmisel haldusmenetluse seaduse § 69 lõikest 1, mille kohaselt tuleb kehtetuks tunnistatud haldusakti alusel saadu tagastada alusetu rikastumise sätete järgi.

Punkt 8 sätestab toetuse saamise õiguse tekkimise edasilükkava tingimuse. Sellega täidetakse riigieelarve seaduse § 55 lõikest 1 tulenev nõue viisil, mis ei pane eraõiguslikule juriidilisele isikule toetuse kasutamise kohustusi ühepoolset.

Punktis 9 loetletakse ministeeriumisisesed ülesanded: kriisijuht võtab vastu keskuse kinnituse toetuse kasutamise tingimustega nõustumise kohta ja suunab toetuse väljamaksmisele, kooskõlastab lahenduste kava ning kontrollib aruande alusel toetuse kasutamise sisulist vastavust eesmärgile ja otstarbele.

Punktis 10 viidatakse käskkirja seletuskirjas olevatele põhjendustele. Seletuskiri tehakse toetuse saajale koos käskkirjaga teatavaks, et haldusakti faktilised ja õiguslikud põhjendused oleksid adressaadile kättesaadavad.

Punkt 11 sisaldab haldusmenetluse seaduse § 57 lõike 1 kohase vaidlustamisviite: käskkirja peale võib esitada kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul käskkirja teatavaks tegemisest arvates.

5. Toetuse suurus ja eelarve

Toetuse suurus on 328 301 eurot. Toetuse andmiseks vajalikud vahendid on ette nähtud regionaal- ja põllumajandusministri 22. detsembri 2025. a käskkirjaga nr 189 kinnitatud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning valitsemisala asutuste 2026. aasta eelarve liigenduses. Toetuse suurus ei kata võimalunka tervikuna; edasine rahastamine otsustatakse järgmiste aastate eelarvetes ja riigi eelarvestrateegias koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga.

6. Riigiabi hinnang

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 riigiabi reeglid kohalduvad üksnes osas, milles toetusest kasu saav isik tegutseb ettevõtjana ehk tegeleb majandustegevusega. Juriidiline vorm ega kasumi teenimise eesmärk ei ole seejuures määravad. Euroopa Komisjoni 2016. aasta teatise riigiabi mõiste kohta kohaselt tuleb sama isiku majanduslikke ja mittemajanduslikke tegevusi hinnata eraldi, ning teatise punktide 17 ja 18 kohaselt ei kohaldu riigiabi reeglid, kui riik teostab avalikku võimu või kui tegevus kuulub oma laadilt riigi põhifunktsioonide hulka. Hinnang tuleb anda kahel tasandil: toetuse saaja AS Eesti Varude Keskus ja ettevõtjad, kellele tegevusvaru kasutusse antakse.

AS Eesti Varude Keskuse tasandil rahastatakse toetusega hädaolukorra seadusega riigi tegevusvaru haldajale pandud avalikku ülesannet – varustuskindluse tagamiseks vajaliku tegevusvaru moodustamist, haldamist ja kasutusele võtmise korraldamist – mitte äriühingu turul pakutavaid kaupu või teenuseid. Riigi tegevusvaru moodustamine ja hoidmine elanikkonna varustuskindluse ja julgeoleku tagamiseks on riigi põhifunktsioon, mida AS Eesti Varude Keskus täidab seadusest tuleneva ainuhaldaja rollis, mitte turul teiste ettevõtjatega konkureerides. Eelnõu punktides 7.1 ja

7.3 on ette nähtud rahastatava ülesande piiritlemine ja eraldi arvestus, et vältida äriühingu majandustegevuse ristsubsideerimist. Nendel eeldustel ei anna toetus AS Eesti Varude Keskuse majandustegevusele valikulist majanduslikku eelist ning toetust ei käsitata tema tasandil riigiabina.

Toidutööstuste tasandil on olukord teine: ettevõtjad, kelle tootmispaika riigi tegevusvarusse kuuluv seade paigaldatakse või kellele lubatakse selle kasutamine kriisis, on ettevõtjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, ning riigi vahenditest tagatud toimepidevus võib anda neile eelise, mida nad muidu peaksid rahastama ise. Eelis on välistatud või maandatav, kui lahendus kujundatakse järgmiselt: seadmed jäävad riigi tegevusvaruna AS Eesti Varude Keskuse omandisse ja neid kasutatakse üksnes hädaolukorra seaduse või kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse kohase kasutusele võtmise otsuse alusel, mitte ettevõtja tavapärase majandustegevuses; ettevõtja kannab oma tootmiskoha kohandamise kulud ise ja võtab vastutaksu kohustuse jätkata kriisis tootmist riigi määratud mahus ja tingimustel; ettevõtjad valitakse avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetlusega kõigi asjaomase väärtusahela ettevõtjate seast ministeeriumiga kooskõlastatud objektiivsete kriteeriumide alusel. Kui neist eeldustest hoolimata jääb ettevõtjale eelis, tuleb see viia kooskõlla kas Altmarki kriteeriumide ja komisjoni otsusega (EL) 2025/2630 avaliku teenuse hüvitise kohta (kriisis tootmise jätkamise kohustus kui avaliku teenuse osutamise kohustus, mille hüvitis ei ületa selle täitmise netokulu) või vähese tähtsusega abi reeglitega. Seepärast kohustab eelnõu punkt 7.4 AS-i Eesti Varude Keskus kujundama kasutusse andmise tingimused riigiabi reeglitega kooskõlas ja esitama ministeeriumile enne nende kinnitamist riigiabi hinnangu; ministeerium konsulteerib vajaduse korral Rahandusministeeriumi kui riigiabi valdkonna eest vastutava asutusega.

Toetust ei anta AS-ile Eesti Varude Keskus avaliku teenuse hüvitisena Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 tähenduses, mistõttu eelnõu ise ei tugine komisjoni 16. detsembri 2025. a otsusele (EL) 2025/2630, millega tunnistati kehtetuks otsus 2012/21/EL; otsus võib olla asjakohane toidutööstustega sõlmitavate kokkulepete tasandil, nagu eespool kirjeldatud.

7. Järelevalve ja aruandlus

Toetuse kasutamist kontrollib ministeeriumi kriisijuht eelnõu punktis 7.5 nimetatud lõpparuande ning vajaduse korral punktis 7.6 nimetatud lisateabe ja dokumentide alusel, hinnates toetuse kasutamise vastavust punktides 3 ja 4 nimetatud eesmärgile ja otstarbele; ta kooskõlastab ka toimepidevuse lahenduste kava. Eraldi arvestus võimaldab kontrollida, et toetusega kaetud kulud seonduvad üksnes toetuse otstarbega ning et ei toimu muu majandustegevuse ristsubsideerimist.

8. 1. oktoobril 2026 jõustuva kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse mõju

1. oktoobril 2026 jõustub kriisiolukorra ja riigikaitse seadus ning senine hädaolukorra seadus tunnistatakse kehtetuks. Sarnaselt seniste sätetega on uue seaduse § 99 lõike 1 kohaselt riigi tegevusvaru kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel elanikkonnakaitse ning ühiskonna toimimise tagamiseks vajalikud tooted, mis on haldaja omandis või mille omandamine või kasutamine on tagatud lepingutega, ning lõike 2 kohaselt on varustuskindluse tagamiseks vajalikud hooned, rajatised ja tehnilised seadmed tegevusvaru taristu. Lõike 3 kohaselt on tegevusvaru haldaja riigi äriühing, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk on tegevusvaru moodustamine, haldamine ja kasutusele võtmise korraldamine; lõike 6 kohaselt võib tegevusvaru moodustamise aluseks olla ka haldaja otsus; lõike 7 kohaselt kaetakse tegevusvaru ja tegevusvaru taristu moodustamise, omandamise, haldamise, uuendamise ning kasutusele võtmise kulu muu hulgas riigieelarve vahenditest. Toiduseadusesse lisatav § 46⁶ (kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse § 264 punkt 5) näeb püsiva kriisiülesande ette üksnes toidu jaekaubanduse ettevõtjatele; toidutööstustele seadus püsivat kriisiülesannet ei määra, mistõttu nende kaasamine toimub kokkuleppel.

Seletuskirja koostamisel on arvestatud, et käskkiri antakse enne 1. oktoobrit 2026, mistõttu hinnatakse selle andmise õiguspärasust andmise ajal kehtiva hädaolukorra seaduse alusel. Hilisem seadusemuudatus ei muuda juba antud käskkirja iseenesest kehtetuks ning eelnõus määratud eesmärk ja otstarve on kooskõlas ka uue seadusega, mistõttu üksnes seadusemuudatuse tõttu ei ole käskkirja muutmine vajalik. Kuivõrd toetuse kasutamise periood ulatub 2027. aasta lõpuni ja eelnõu punktis 8 nimetatud kinnituse esitamise tähtaeg võib ulatuda 1. oktoobrist 2026 hilisemasse aega, toimub suurem osa toetuse kasutamisest juba uue seaduse kehtivuse ajal. See ei mõjuta käskkirja kehtivust ega toetuse saamise õigust.

9. Viidatud õigusaktid ja dokumendid

Õigusaktid (lingid viivad Riigi Teatajas vastava sätte juurde):

Vabariigi Valitsuse seadus (VVS): [§ 49 lg 1 p 8](#) | [§ 52 lg 4](#)

Hädaolukorra seadus (HOS, kehtib kuni 30.09.2026): [§ 18¹ lg 1](#) | [§ 18¹ lg 2](#) | [§ 18¹ lg 4](#)

Riigieelarve seadus (RES): [§ 2 lg 2 p 3](#) | [§ 2 lg 3](#) | [§ 53² lg 1](#) | [§ 53² lg 2](#) | [§ 53² lg 3](#) | [§ 55 lg 1](#) | [§ 55 lg 3](#) | [§ 55¹](#)

Haldusmenetluse seadus (HMS): [§ 53 lg 1 p 3](#) | [§ 53 lg 2 p 2](#) | [§ 57 lg 1](#) | [§ 61 lg 1](#) | [§ 65](#) | [§ 66](#) | [§ 67](#) | [§ 69 lg 1](#)

Kriisiolukorra ja riigikaitse seadus (KORKS; RT I, 30.06.2026, 1; jõustub 01.10.2026): [§ 99 lg 1](#) | [§ 99 lg 2](#) | [§ 99 lg 3](#) | [§ 99 lg 6](#) | [§ 99 lg 7](#) | [§ 264 \(toiduseaduse § 46°\)](#) | [§ 286 lg 1](#)

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põhimäärus: [§ 5](#) | [§ 6](#)

Euroopa Liidu õigusaktid:

Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL): [art 106 lg 2](#) | [art 107 lg 1](#)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 549/2013 (ESA 2010): [määruse tekst](#)

Komisjoni otsus (EL) 2025/2630, 16.12.2025 (ELT L, 2025/2630, 19.12.2025): [otsuse tekst](#)

Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (2016/C 262/01): [teatise tekst](#)

Muud dokumendid:

Toidu varustuskindluse strateegia 2023+ (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, 2023) – <https://agri.ee/sites/default/files/documents/2024-05/strateegia-2023-toidu-varustuskindlus.pdf>

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (PõKa 2030) – <https://www.valitsus.ee/sites/default/files/documents/2021-04/poka-2030-taistekst.pdf>

AS Eesti Varude Keskuse põhikiri – <https://varudekeskus.ee/sites/default/files/documents/2026-04/AS%20Eesti%20Varude%20Keskus%20pohikiri.pdf>

AS Eesti Varude Keskuse strateegia aastateks 2025–2028 – <https://varudekeskus.ee/eesti-varude-keskus/ettevottest/juhtimine/strateegia-2025-2028>

Riigikogu 22.02.2023. a otsus „Eesti julgeolekupoliitika alused“; Vabariigi Valitsuse 2. aprilli 2026. a kabinetinõupidamise otsus toiduvaru sihttaseme kohta; Vabariigi Valitsuse 2024. a otsus kriisipoodide generaatorivaru moodustamise kohta